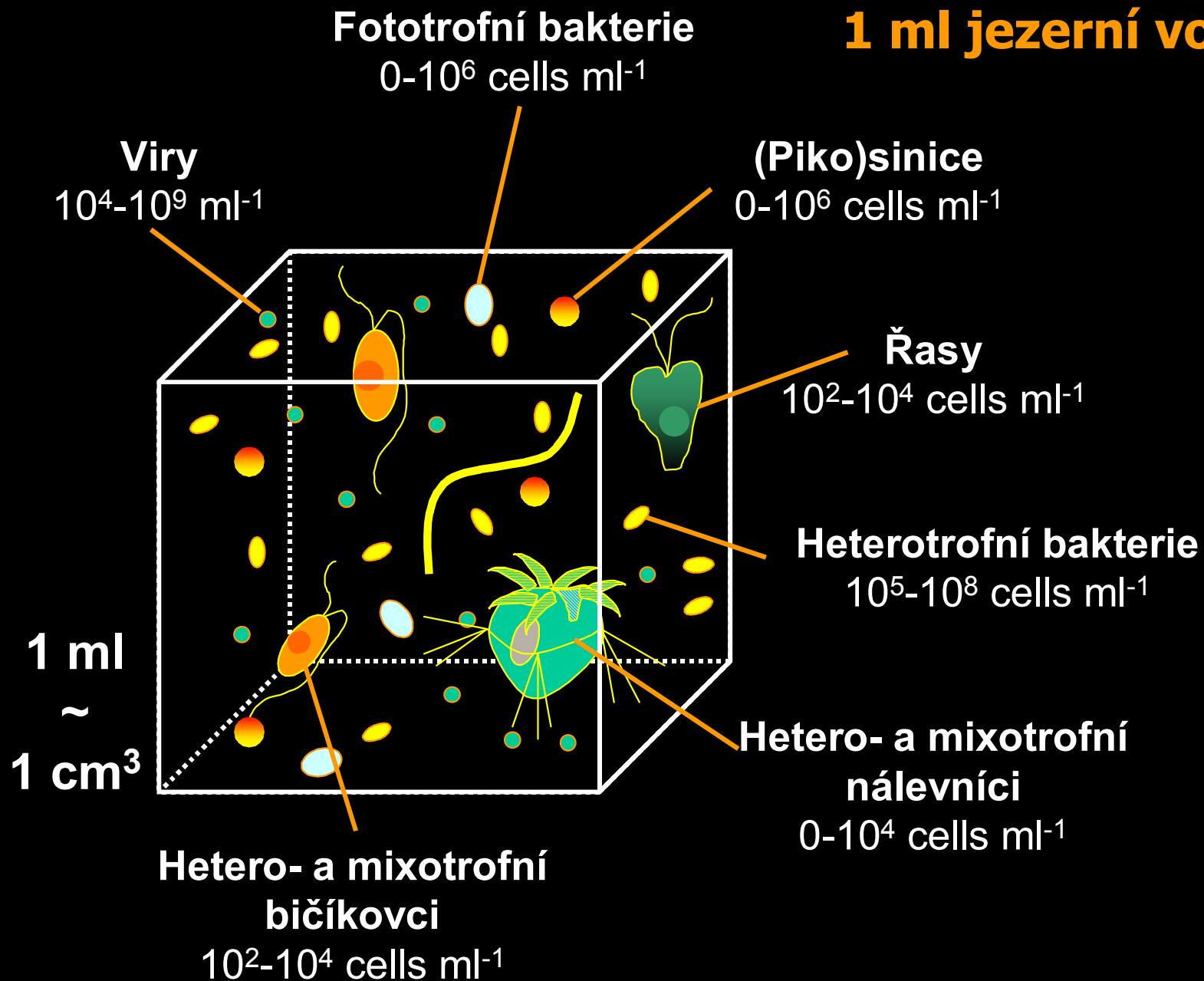

Pelagické potravní sítě – odlišné postavení a význam mikrobiálních interakcí v různých typech vodních ekosystémů

- 1. Pojem mikrobiální smyčka, mikrobiální potravní řetězce** (různá pojetí, současný náhled, významné interakce)
- 2. Jezera s vysokým obsahem huminových látek v porovnání s tzv. „clear-water lakes“** – rozdílnost ve významu zdrojů organického uhlíku
- 3. Acidifikovaná jezera** (např. šumavská jezera)
- 4. Extrémně kyselé nádrže** (např. jámy po důlní těžbě)
- 5. Systémy s vysokou turbiditou, tropická a subtropická jezera s vysokým přísunem suspendovaných částic z povodí** - role těchto částic – sorpce organických látek na povrchy

Skupiny mikroorganismů mikrobiální smyčky v 1 ml jezerní vody

Do konce 80-tých let neexistoval ucelený koncept role mikroorganismů ve vodních ekosystémech

- Zásadní a primární role přisuzována toku uhlíku od primárních producentů (řasy a sinice) k zooplanktonu a dále do ryb
- Scházela kvantifikace role mikrobiálních procesů v globálním měřítku . . . **tedy i možnost odpovědět na otázku jaký je jejich podíl na transformaci / koloběhu látek a limitujících nutrientů ??**
- Obecně mikroorganismům, tj. bakteriím a prvokům, byla přisuzována pouze okrajová role ve fungování ekosystémů

Koncept "MIKROBIÁLNÍ SMYČKY"

→ Především na základě studia mořských systémů (Azam a kol. 1983)

Nepřímé důkazy: 60-90% celkové respirace a regenerace nutrientů

→ **činnost organismů < 10 μm !!!**

Přímé důkazy: Epifluorescenční mikroskopie a rozvoj metodik fixace vzorků s prvky

→ V planktonu početně dominují **heterotrofní bičíkovci (2-8 μm)**, lze je snadno rozlišit od autotrofních bičíkovců

→ Mezi nálevníky početně dominují druhy **< 20 μm**

→ Rychlá kvantifikace **hetero- (bakterie) a autotrofního pikoplanktonu**

Bakterie

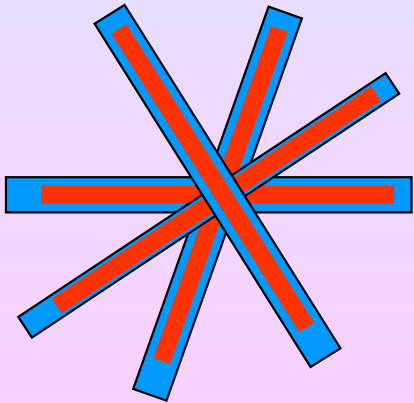
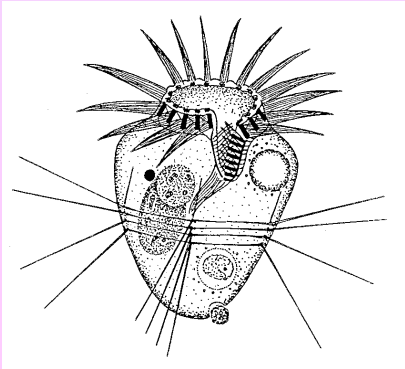
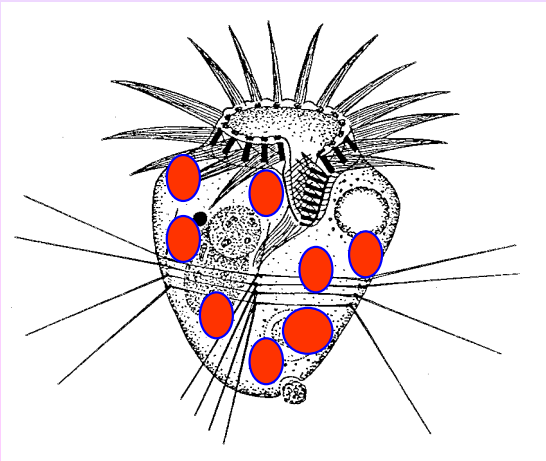
Heterotrofní bičíkovci

“Pikosinice”

Zelení bičíkovci

DAPI

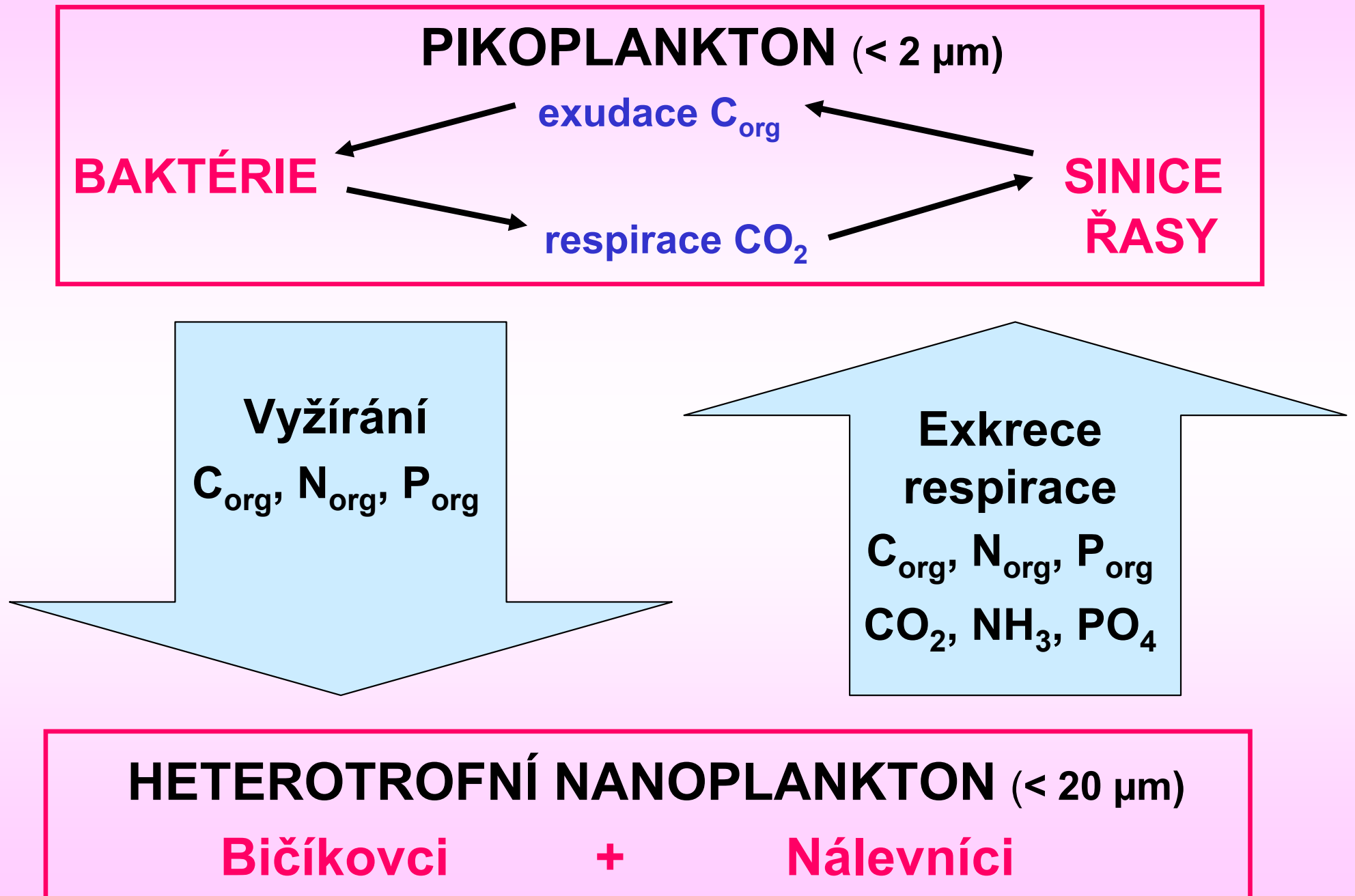
Zelené řasy a sinice

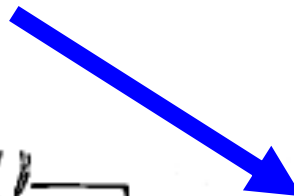
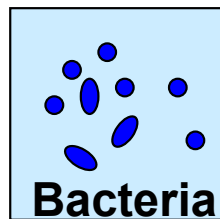
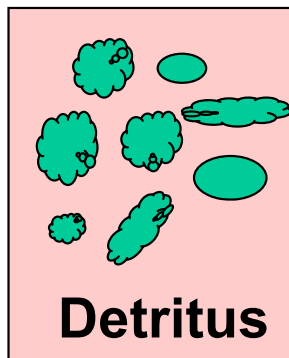

Mixotrofní nálevníci

Heterotrofní nálevníci

Klasické schéma MIKROBIÁLNÍ SMYČKY stojatých vod

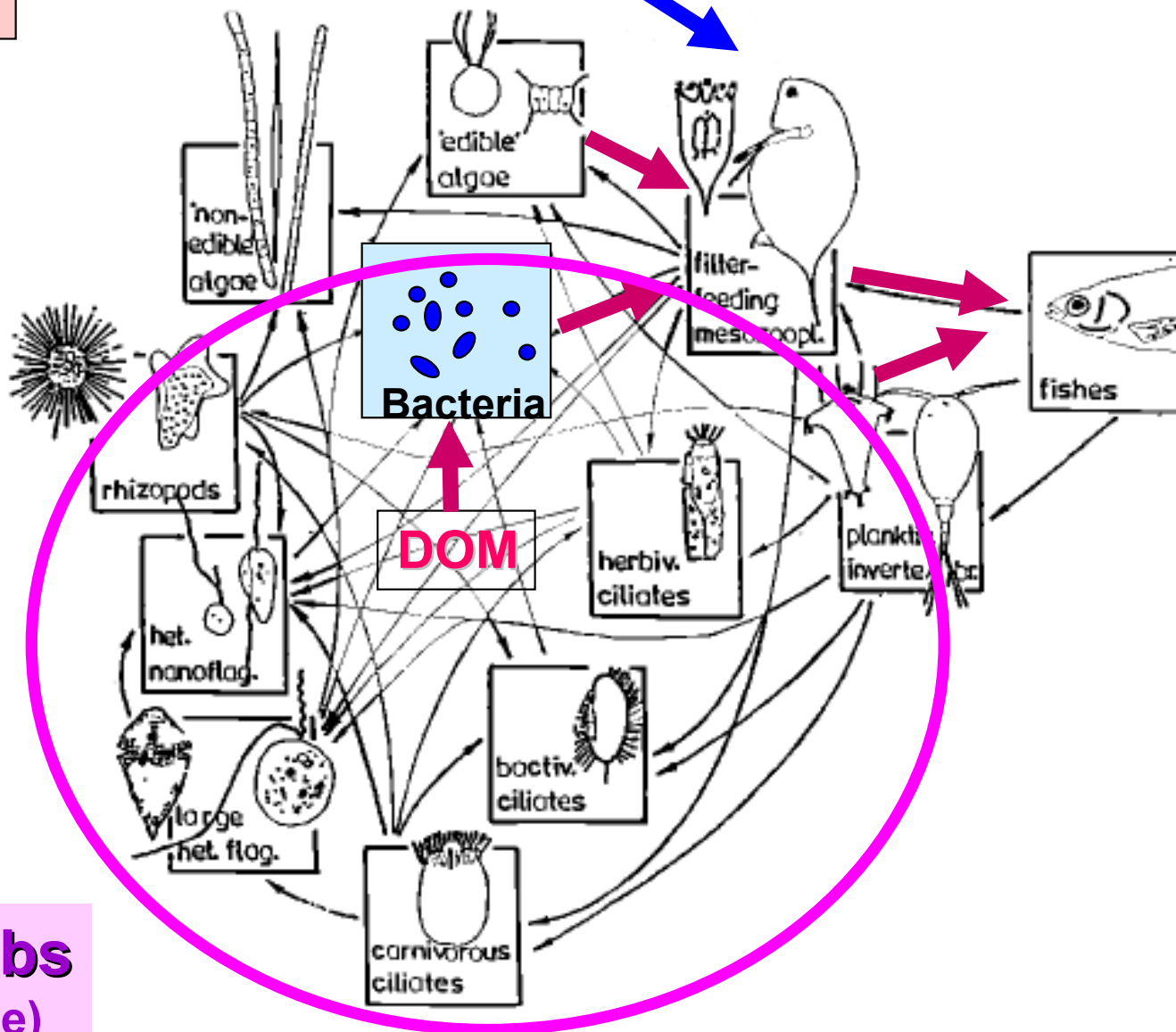

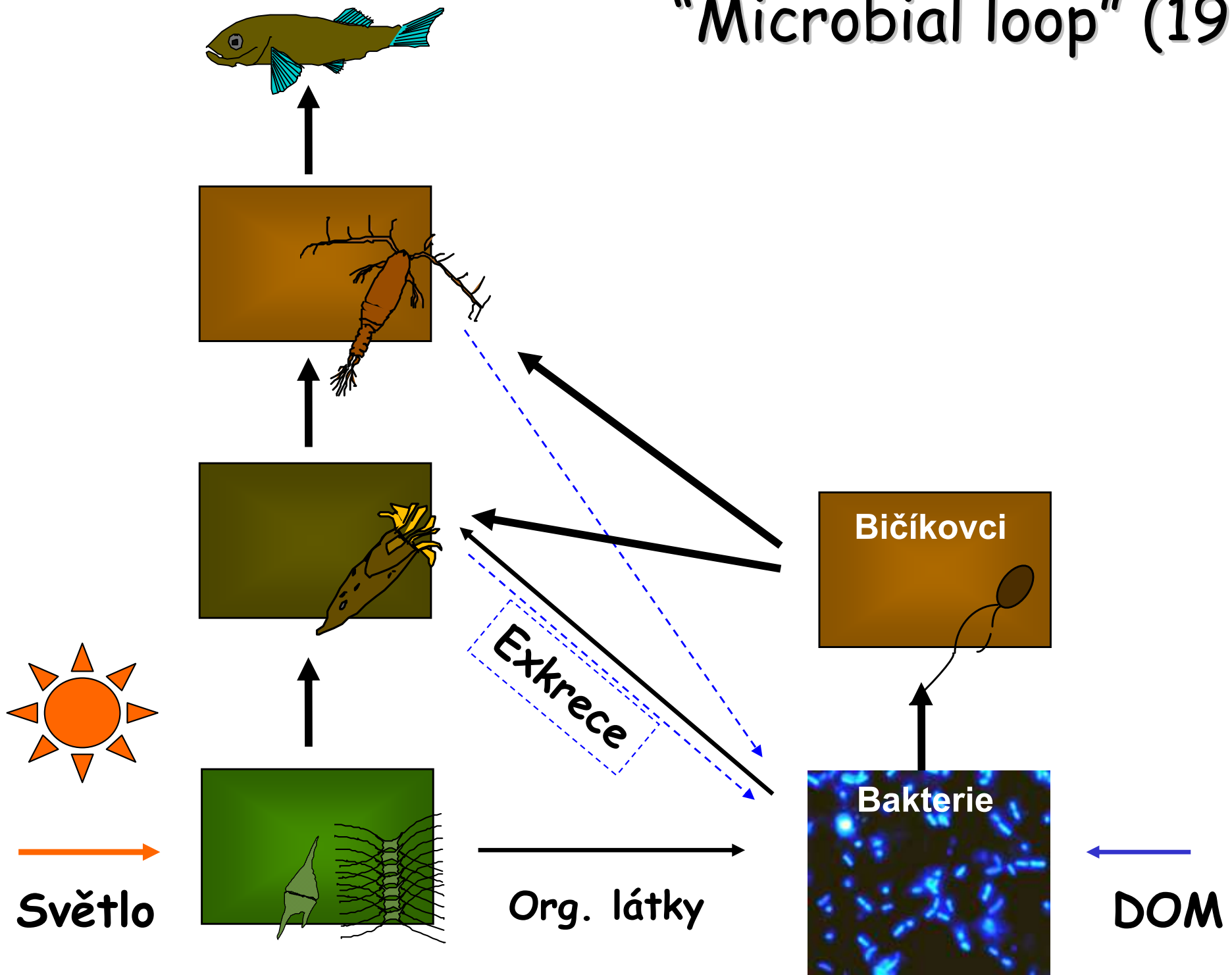
Microbial loop
(Mikrobiální smyčka)

Microbial food webs
(Mikrob. potravní řetězce)

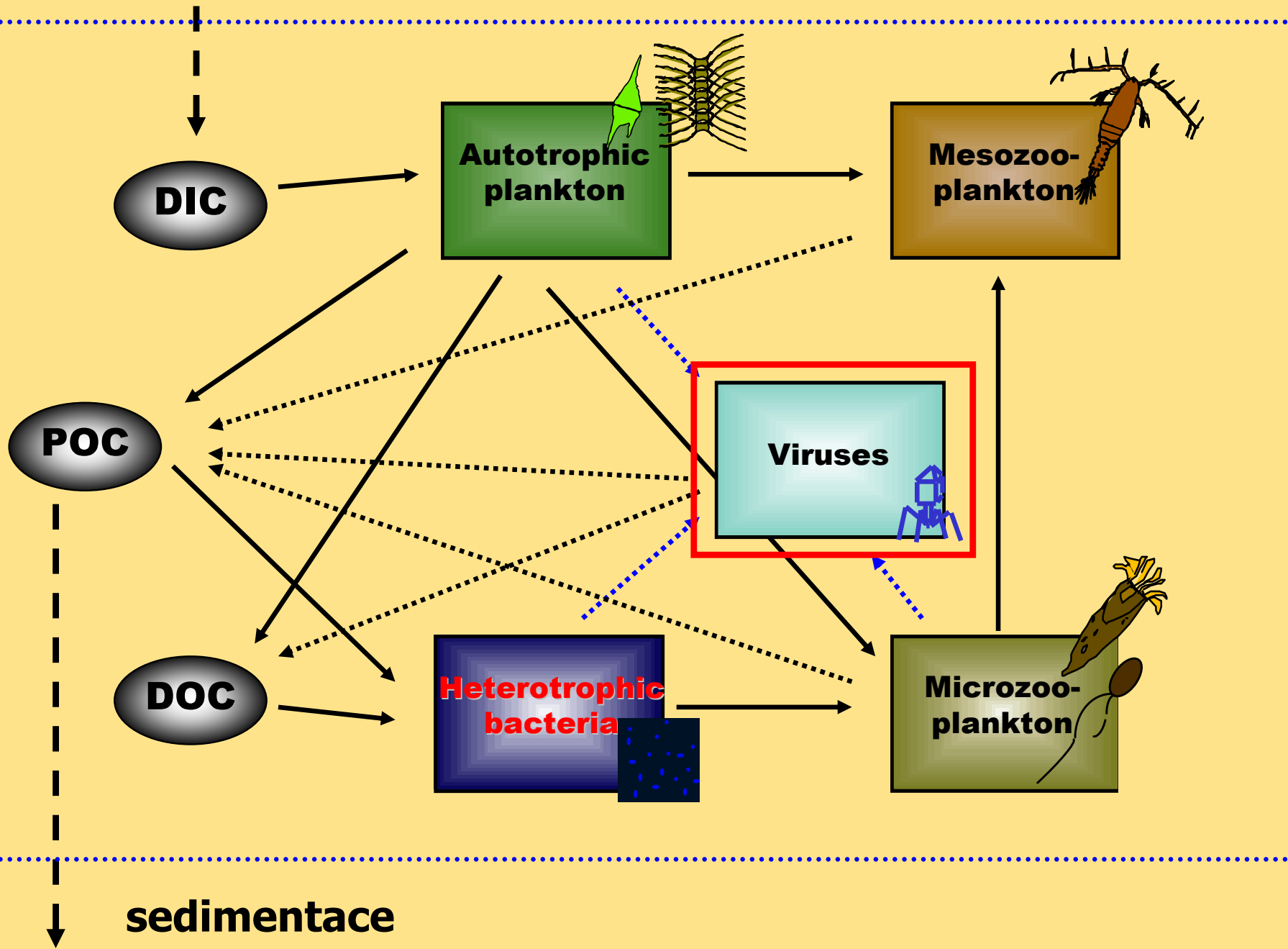

"Microbial loop" (1983)

↑ export atmosféra

↓ sedimentace

Viry – recentně zařazeny do schémat mikrobiální smyčky. Důvody ????

- 1. Hostitelsky specifictí „parazité“ nebo „predátoři“ bakterií, prvoků a řas (ovlivňují složení společenstev, eliminují ca. 20% bakteriální produkce)**
- 2. Na replikaci svého genomu potřebují dostatek fosforu, ten je jednou ze základních stavebních jednotek nukleových kyselin**
- 3. Virová lyze způsobuje uvolňování velkého množství organických látek a fragmentů buněk do prostředí, významně přispívá ke koloběhu C a P (P -většinou limituje produkci sladkovodních systémů)**

Role mikrobiální smyčky (mikrob. potravních řetězců)

Roviny:

- A. Trofické struktury – „kaskádový efekt“** – početnost a složení rybí obsádky
- B. Časová** – sezónní změny typické pro daný typ nádrže
- C. Prostorová** – např. stratifikace, změny na podél. profilu nádrže
- D. Trofie systému** – změny podél trofického gradientu od oligotrofie k hypertrofii

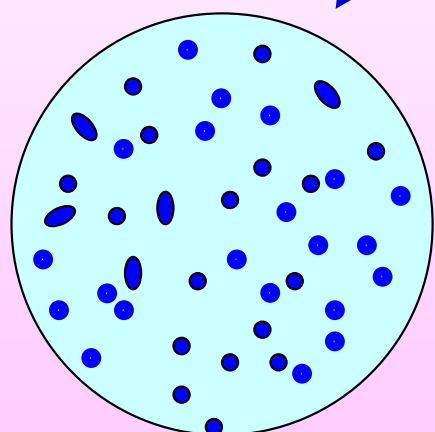
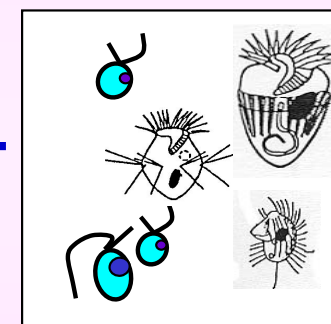
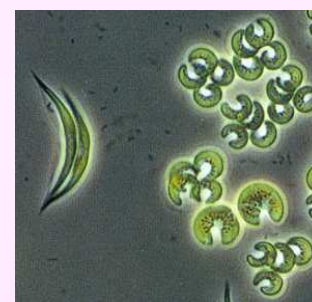
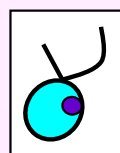
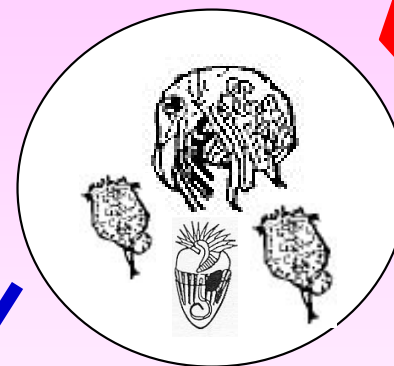
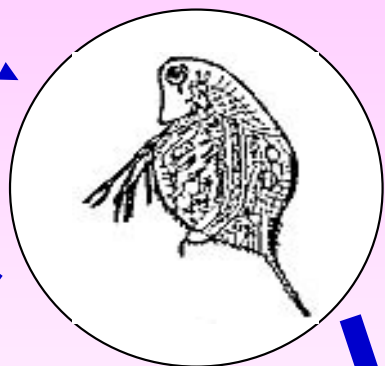
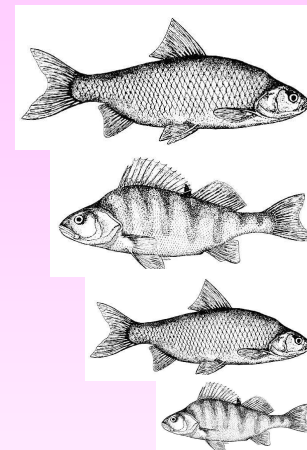
Systemy se specifickou rolí mikrobiální smyčky:

- 1. Huminová jezera**
- 2. Silně acidifikovaná jezera**
- 3. Jezera s vysokým obsahem jílových a detritových částic**

NÍZKÁ

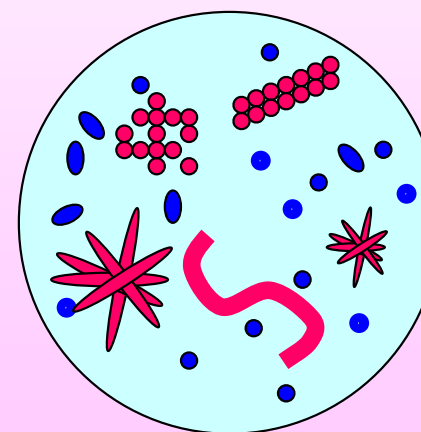
RYBÍ OBSÁDKA

VYSOKÁ

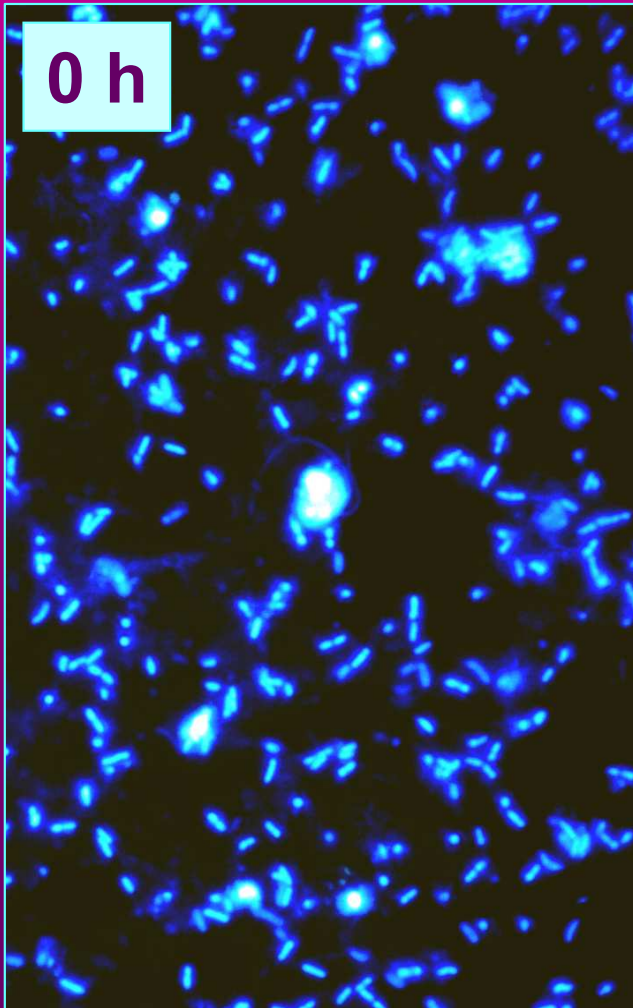

Bakterie

VIRY ?

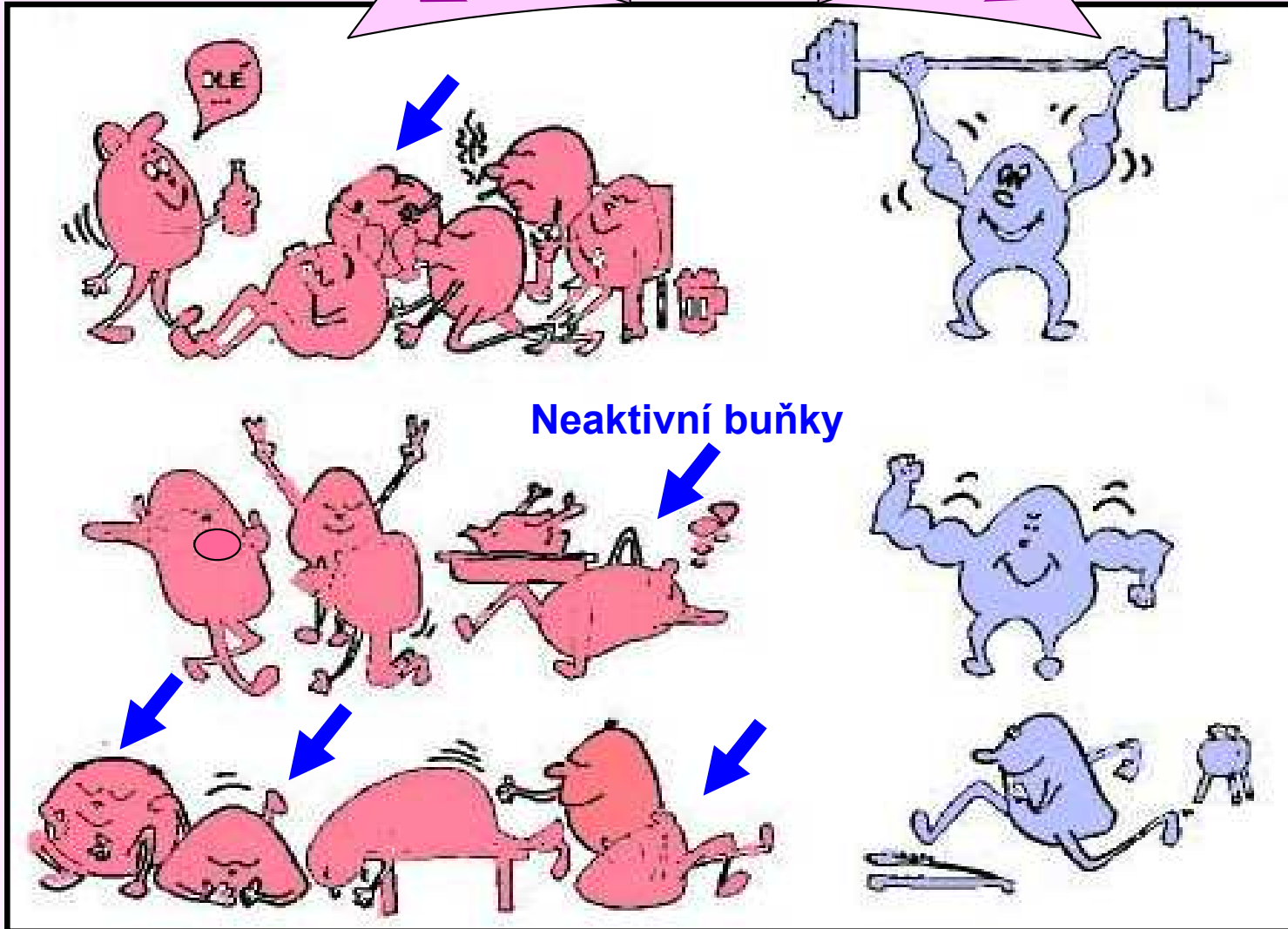
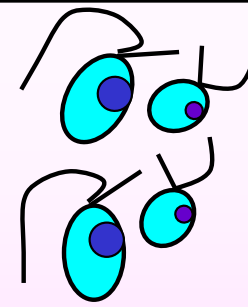

Vývoj vůči predaci odolných forem - vlákna, vločky < 5 μm varianta

**Pouze fenotypová
plasticita ???**

Substrát

Vliv predace

**Selekce, posun ve složení
bakteriálního společenstva**

**Velká biomasa
Nízká aktivita !**

**Malá biomasa
Vysoká aktivita !**

Rozdílnost zdrojů organického C pro mikrobiální smyčku – humínová vs „clear water lakes“

**Rozdílný podíl autochtonních a alochtonních zdrojů
organického C v metabolismu mikrobiální smyčky**

**Rozdílný charakter a rozložitelnost autochtonních a
alochtonních organických látek – vliv na růstovou
rychlost a biomasu bakterioplanktonu**

Zdroje C pro mikrob. smyčku – huminová vs „clear water lakes“

„Klasická jezera“

Autochtonní

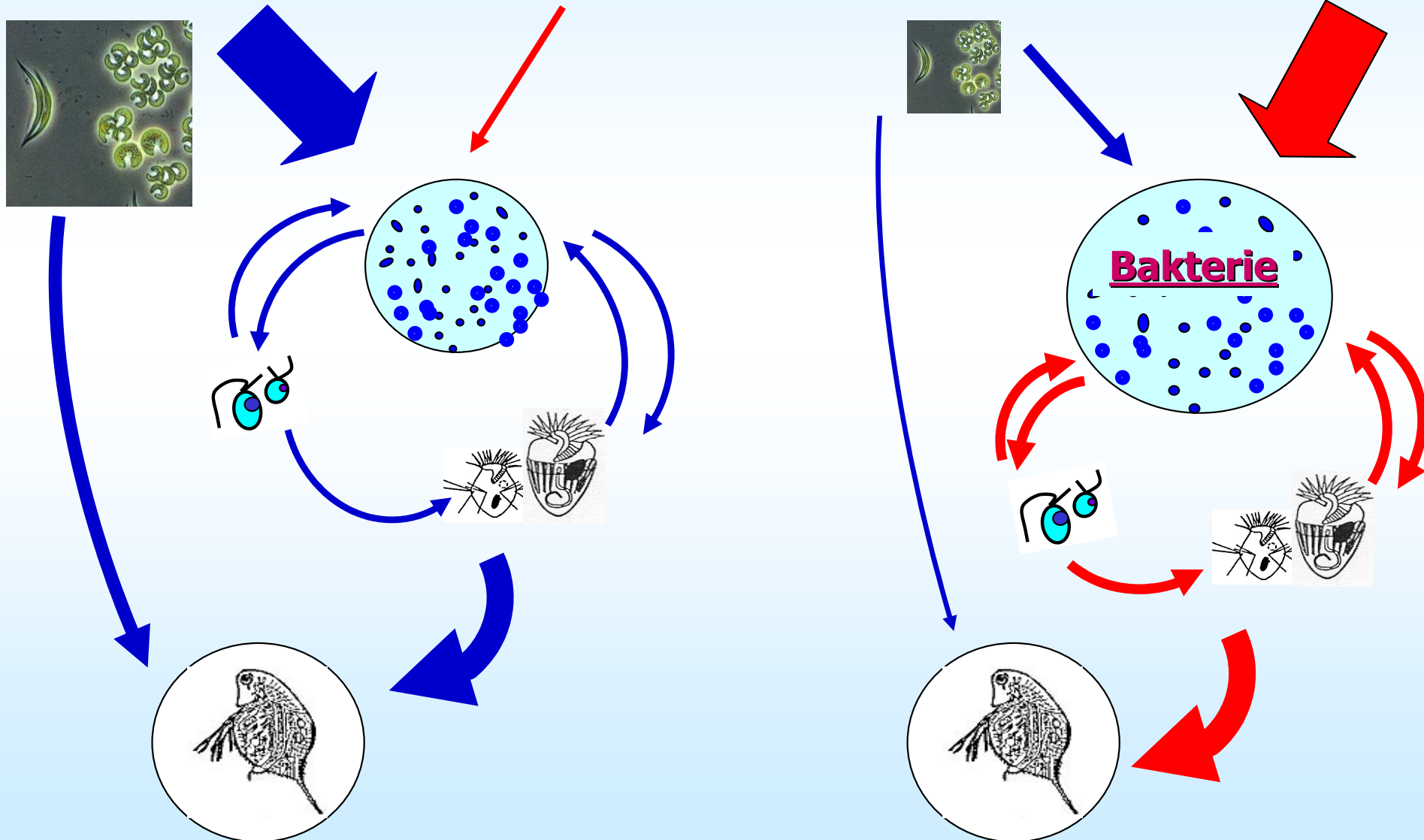
Alochtonní

Org. C

Huminová jezera

Autochtonní

Alochtonní

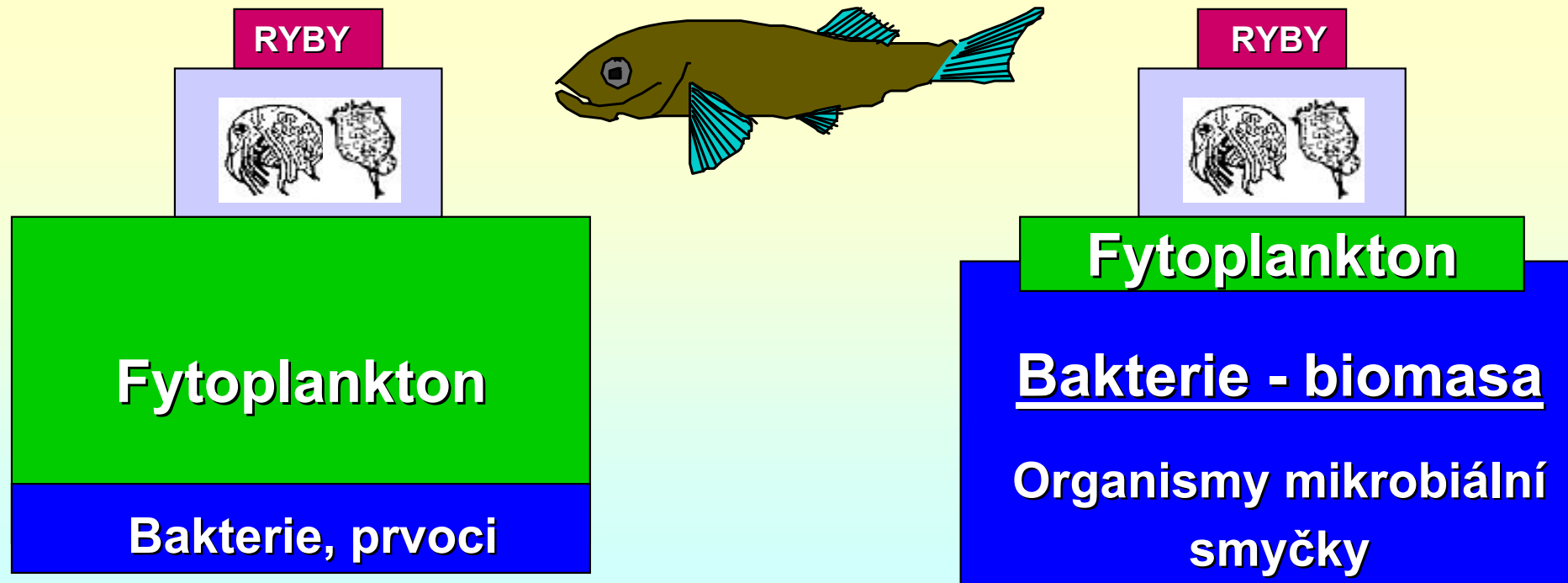
Huminová jezera – specifické rysy

Clear water lake:

- snadno rozložitelné organické látky
- rychle rostoucí menší biomasa bak.

Huminové jezero:

- organické látky těžko rozložitelné
- vysoký obsah org. látek (huminů)
- pomalu rostoucí, velká biomasa bakt.

Acidifikovaná jezera – příklad šumavských jezer

**Historický vývoj dopadu acidifikace na biocenózu
šumavských jezer**

**Specifická role mikrobiálních potravních řetězců v
acidifikovaných jezerech**

**Specifická role mixotrofních řas a prvoků v
oligotrofních acidifikovaných jezerech**

A fluorescence micrograph showing a dense population of small, glowing blue bacterial cells against a dark background. The cells are scattered throughout the field of view, with some appearing as bright spots and others as faint, elongated shapes. The overall appearance is that of a natural, unperturbed bacterial community.

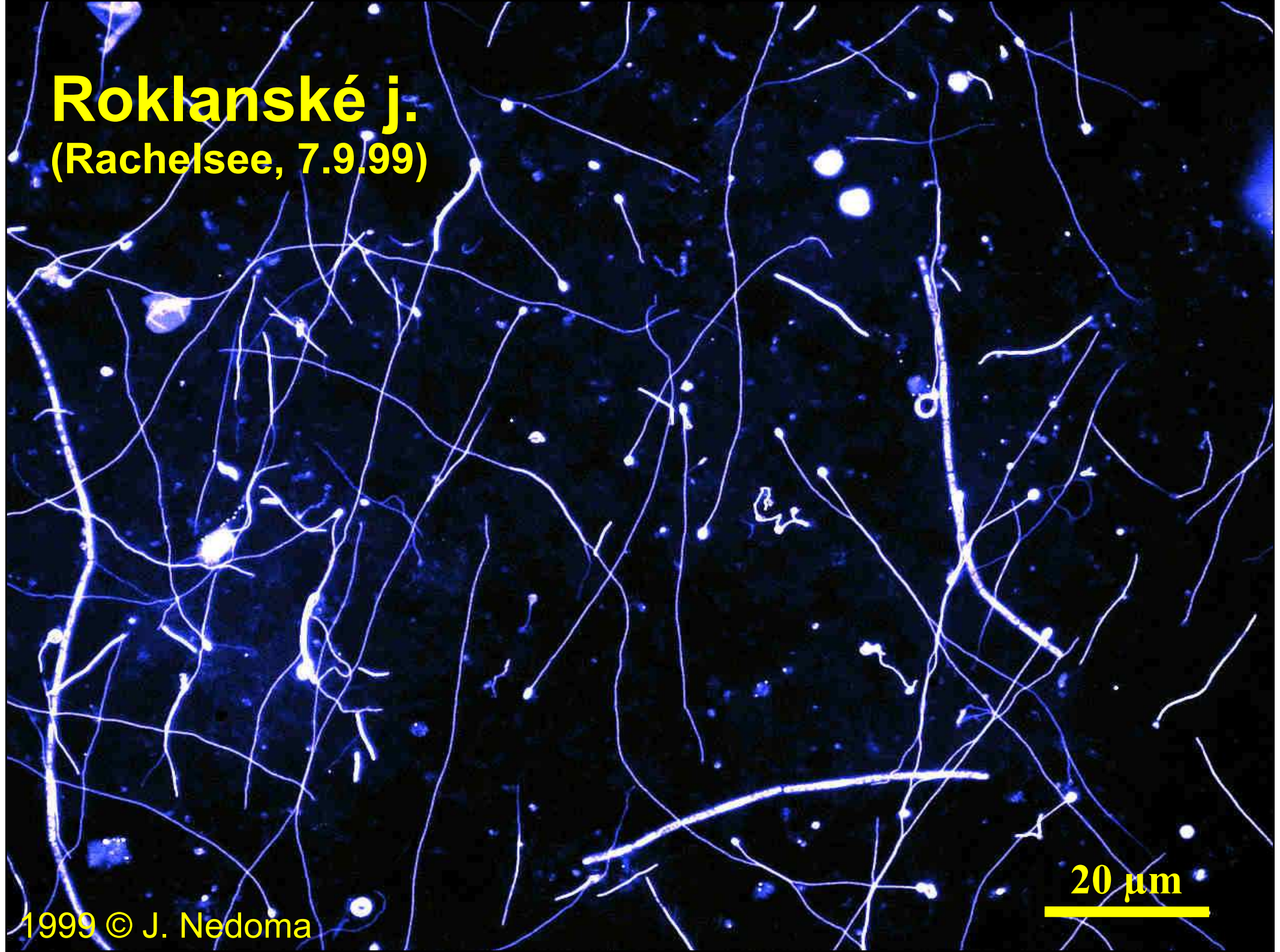
**„normální“ bakterioplankton
(Římov)**

10 μm

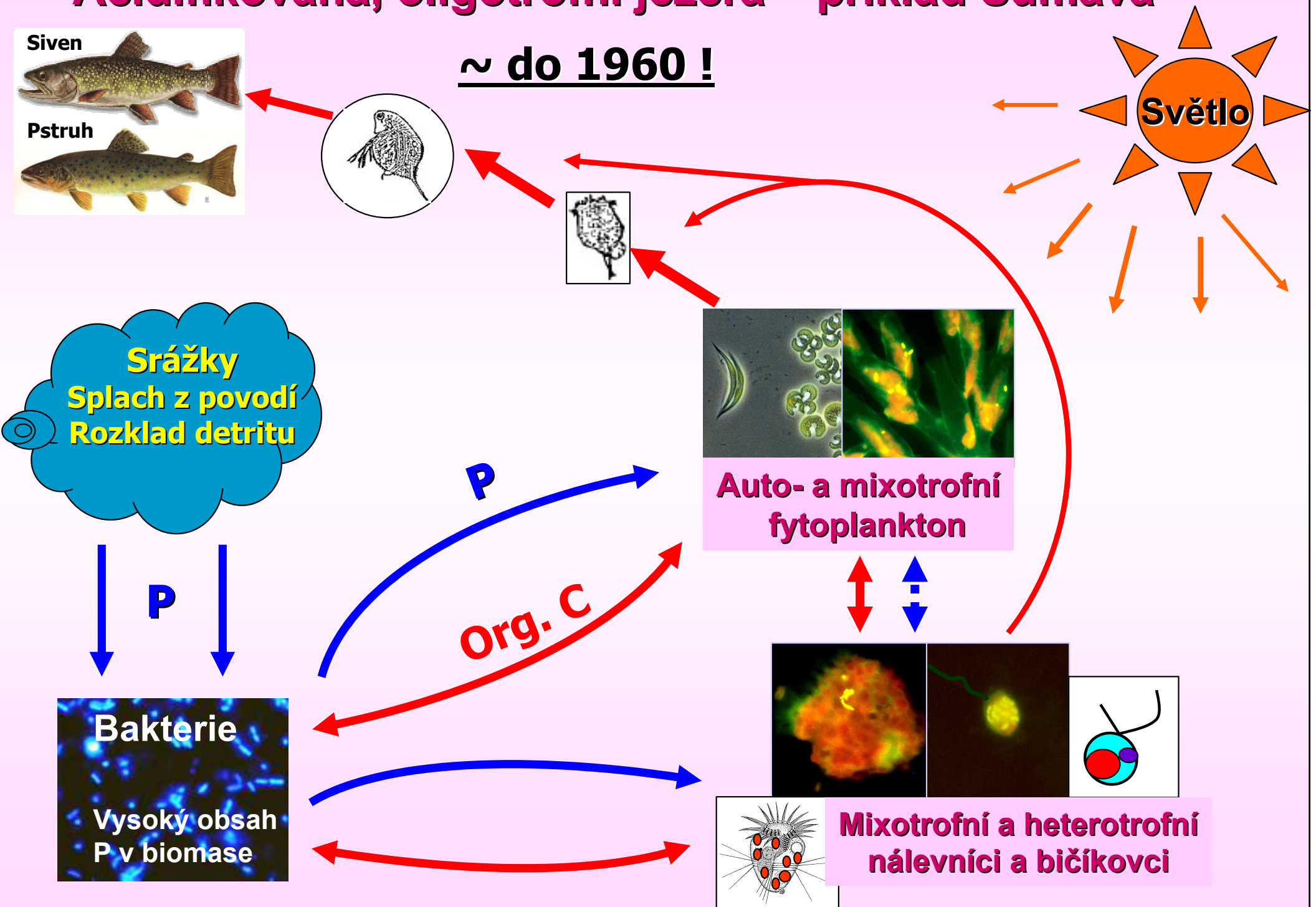
Roklanské j.
(Rachelsee, 7.9.99)

20 μm

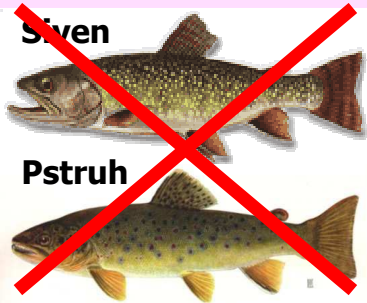
1999 © J. Nedoma

Acidifikovaná, oligotrofní jezera – příklad Šumava

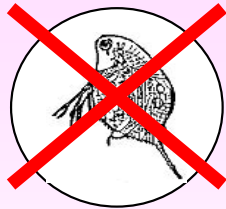

Acidifikovaná, oligotrofní jezera – příklad Šumava

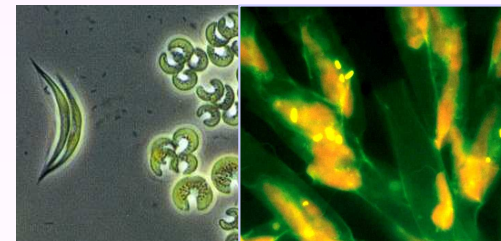
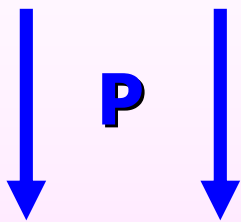
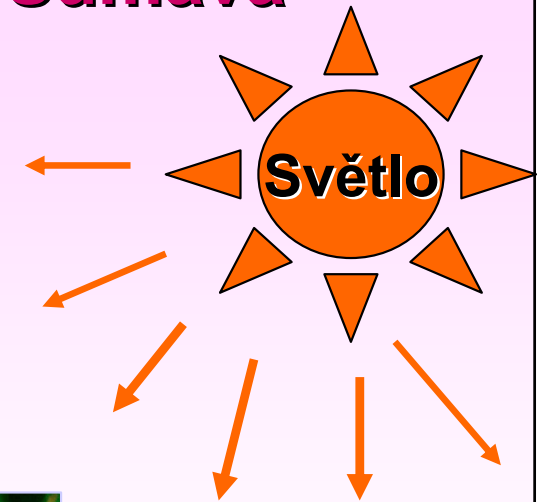
~ do 1960 !

~ do 1970 !

~ do 1980 !

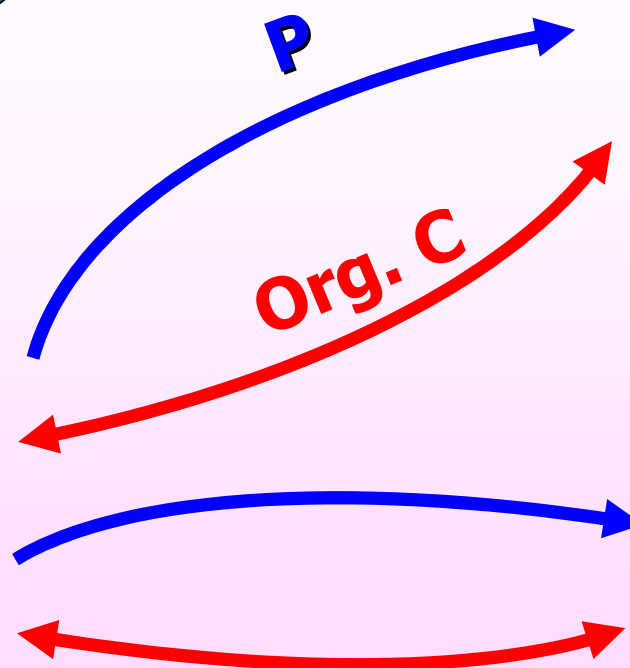

Auto- a mixotrofní
fytoplankton

**Pouze
mikrobiální
smyčka !**

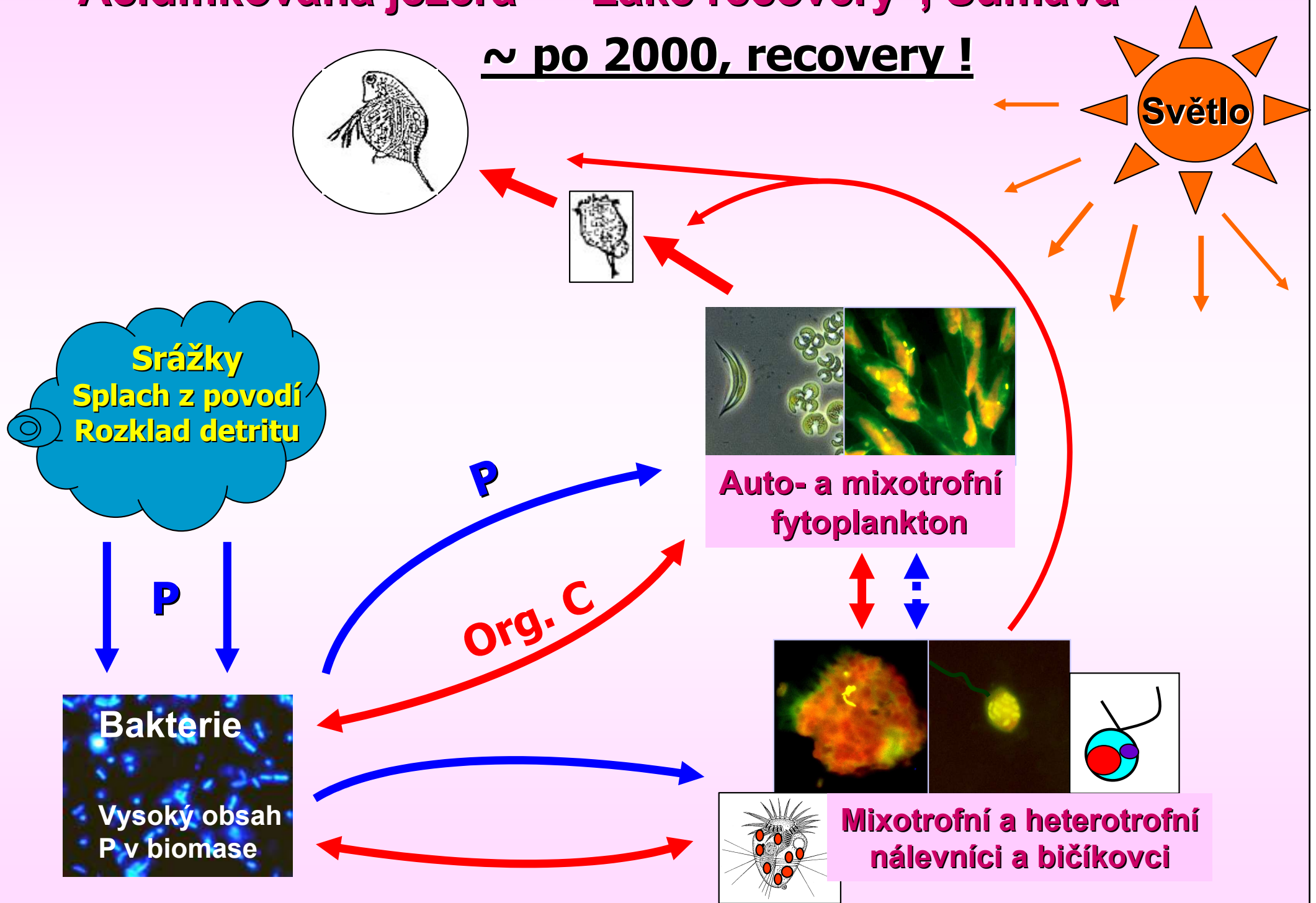

Mixotrofní a heterotrofní
nálevníci a bičíkovci

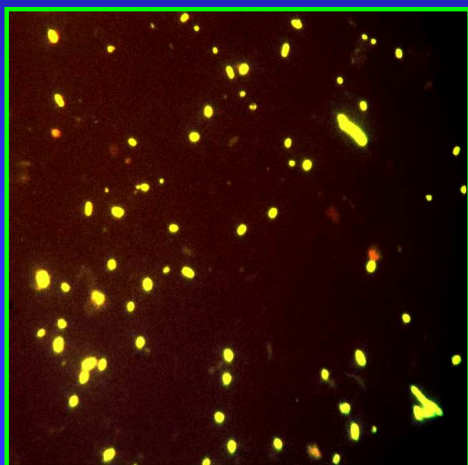

Acidifikovaná jezera – “Lake recovery”, Šumava

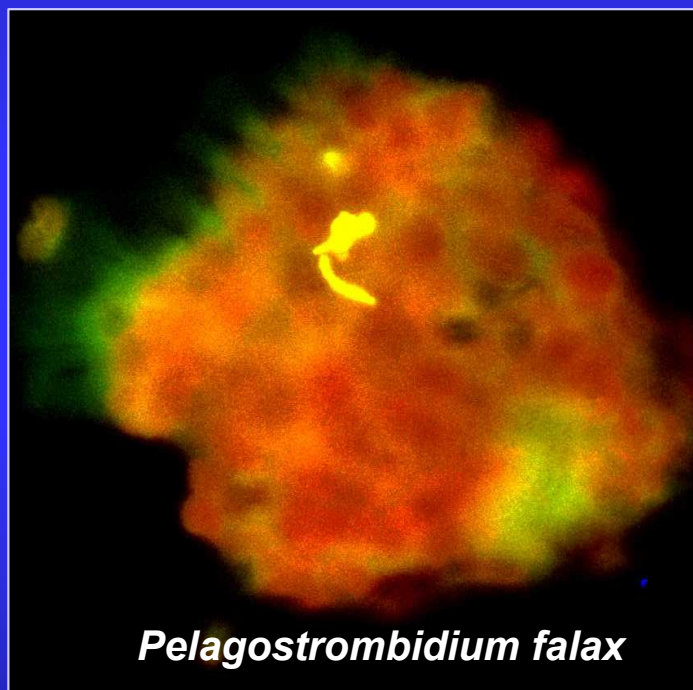
~ po 2000, recovery !

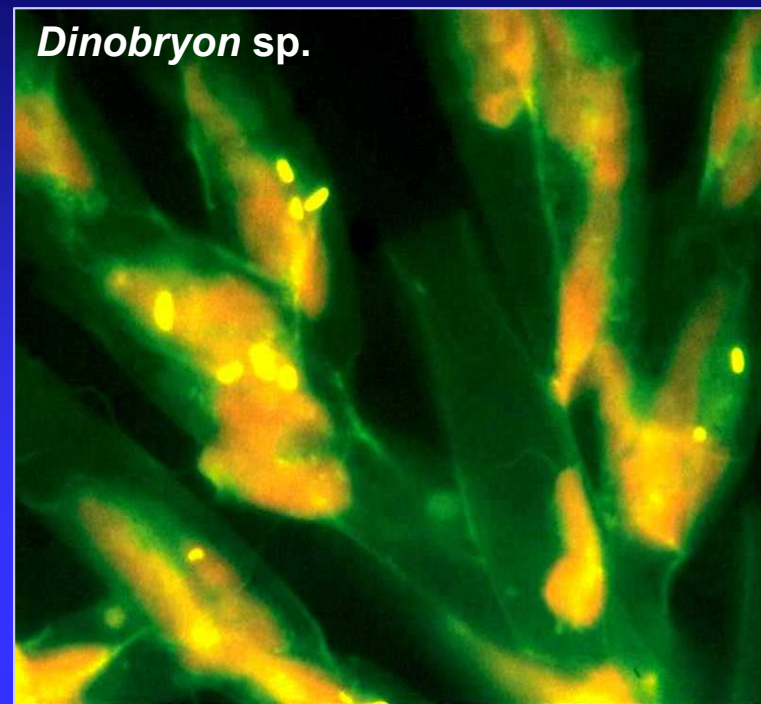
Fluorescenčně
značené
bacterie

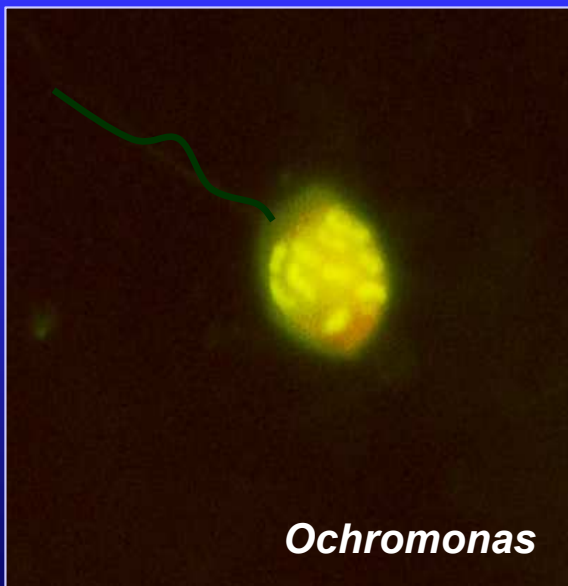
Mixotrofie nálevníků
a bičíkovců

Pelagostrombidium falax

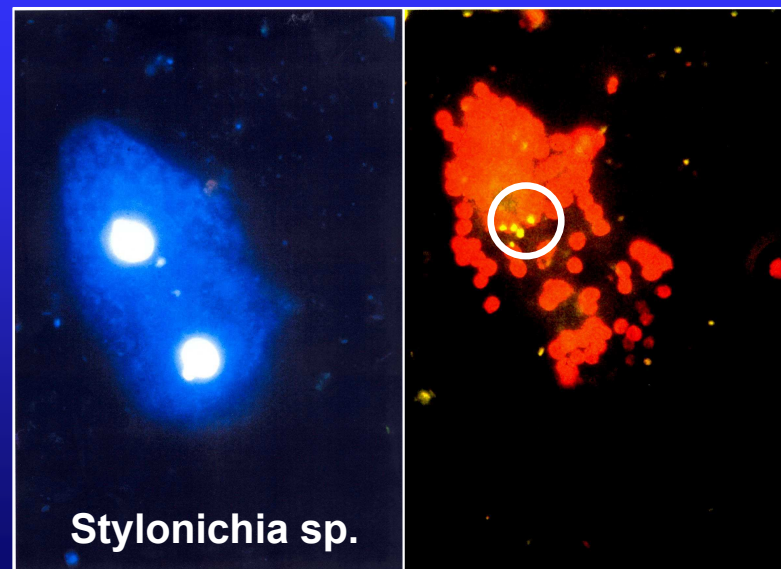

Dinobryon sp.

Ochromonas

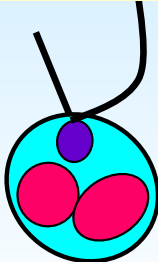
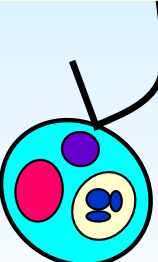

Druhově- specifická
rychlost příjmu bakt.

Stylonichia sp.

MIXOTROFIE – proč v oligotrofních vodách ??

	Autotrof	Mixotrof	Heterotrof
Bakteriální biomasa bohatá na fosfor			
Limitace → fosforem	—	+ +	+ +
Limitace → fosforem → množstvím bakterií	—	+	—
Limitace → množstvím bakterií	+ +	+	—

+ + ... Významná kompetiční výhoda

— Kompetiční znevýhodnění

+ ... Částečné zvýhodnění

Přírodní a anthropogenní stresory:

Často redukuje taxonomickou a funkční diverzitu společenstev

Nízká druhová diverzita a velmi jednoduchou strukturou potravních řetězců:

v sirných (Gasol et al. 1991)

slaných (Wurtsbaugh 1992)

ledových arktických vod (Laybourn-Parry 1997)

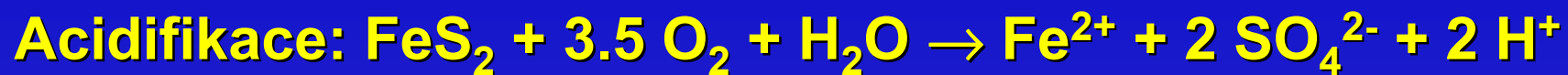
silně kyselých (Kamjunke et al. 2004) jezerech

Příklad antropogenního stresu – kyselé jezero 111 (G) vzniklé po povrchvé důlní těžbě na podloží velmi bohatém na sulfidy železa

Kyselá jezera vzniklá po důlní činnosti – příklad Německo

**Extrémní hodnoty pH a hodně síranů jsou významným
stresovým faktorem ovlivňující zásadním způsobem
fungování a trofickou strukturu těchto vodních
systémů**

Charakteristiky jezera 111 (východní Německo)

Plocha (km²) 0.11

Max. hloubka (m) 10

Průměrné pH 2.6

Barva vody Hnědo-červená

Fe_{tot} (mg L⁻¹) 120-190

Al_{tot} (mg L⁻¹) 25-45

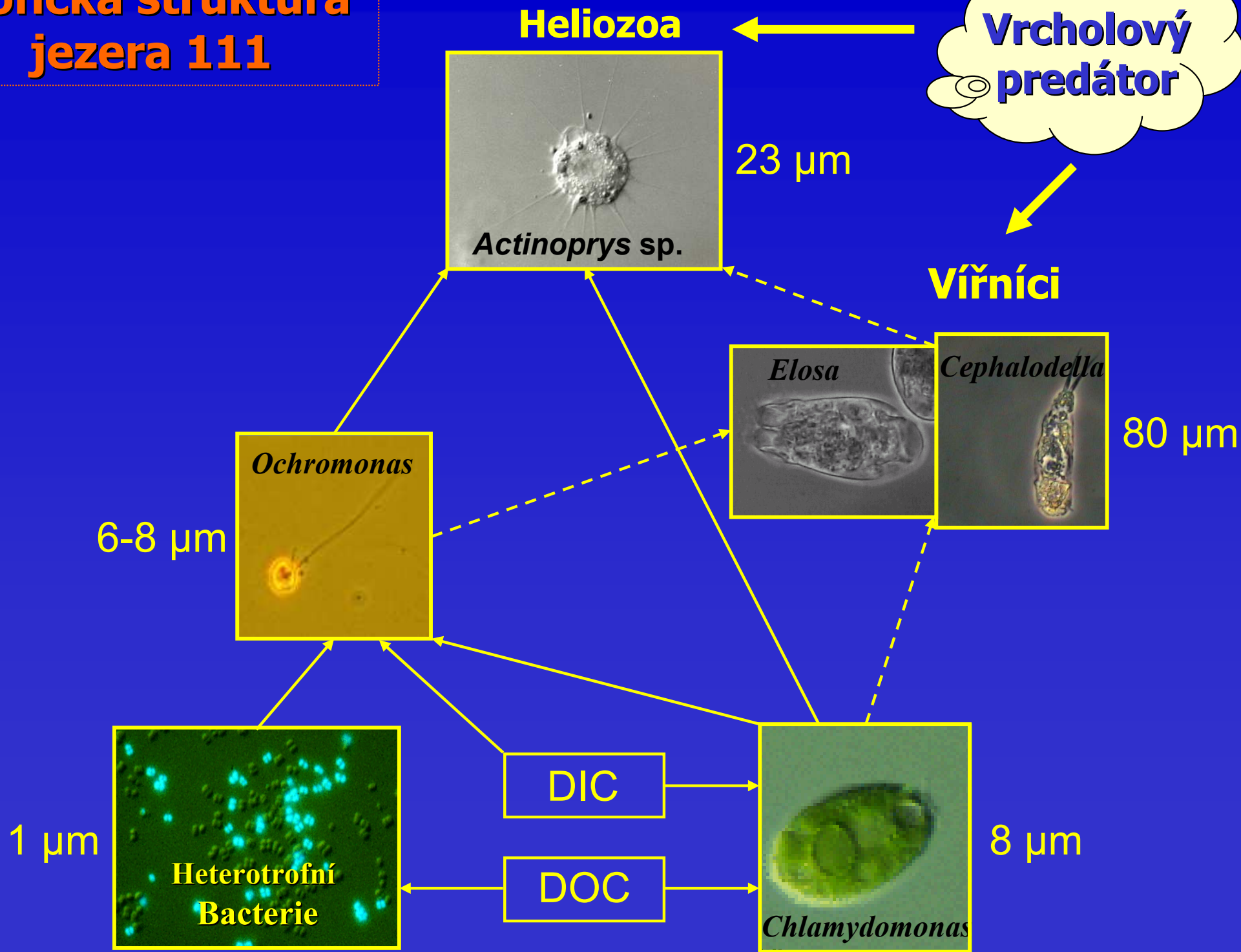
SO₄²⁻ (mg L⁻¹) 1050-1600

SRP (μg L⁻¹) 5-10

DOC (mg L⁻¹) <0.5-2.4

Chl a (μg L⁻¹) 0.1-12.4

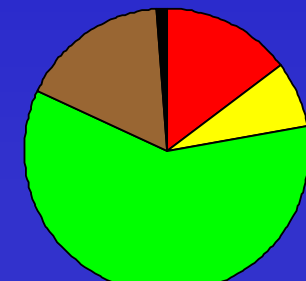
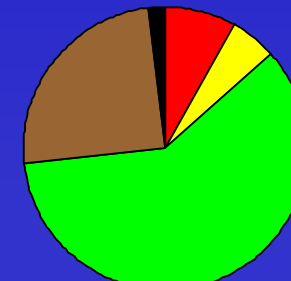
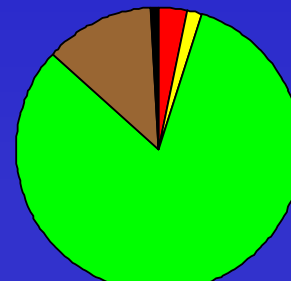
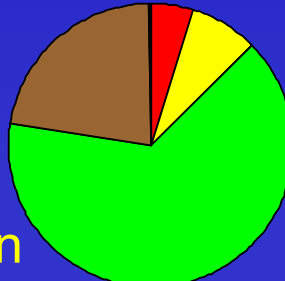
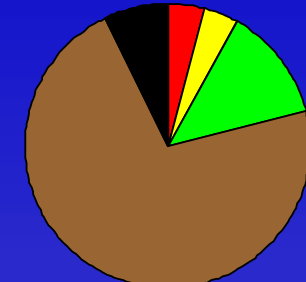
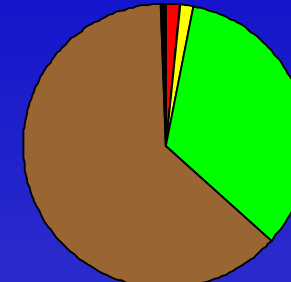
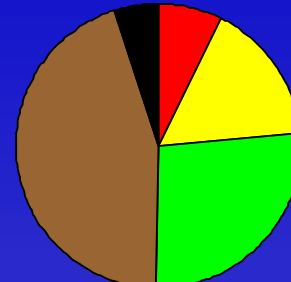
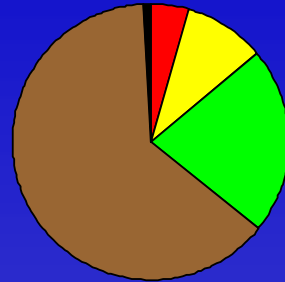
Trofická struktura jezera 111

Sezonní dynamika planktonního společenstva v jezeře 111

2001

Epilimnion

Hypolimnion

Jun

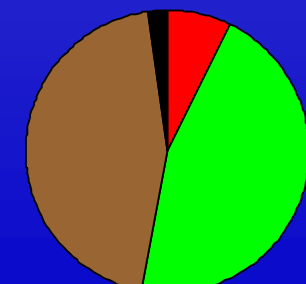
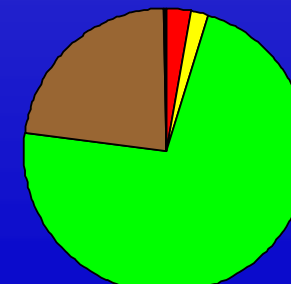
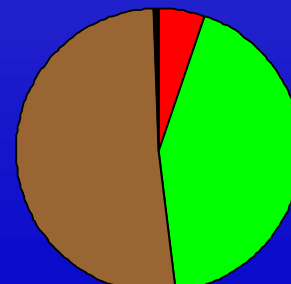
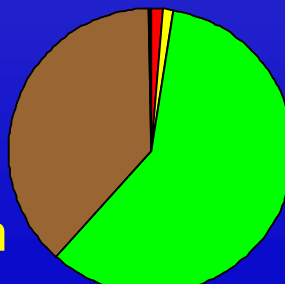
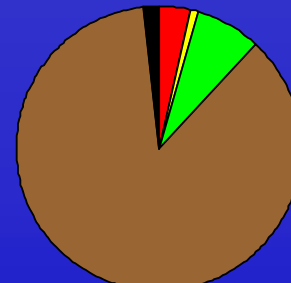
Jul

Aug

Sep

2002

Epilimnion

Hypolimnion

Characteristiky dvou kyselých jezer po důlní činnosti a dvou přírodních jezer v Německu

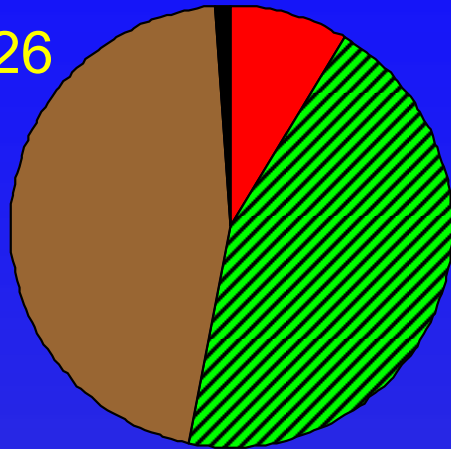
Lake	Area (km ²)	Mean depth (m)	pH
<u>Lake 111</u>	0.11	4.6	2.6
<u>Lake 117</u>	0.96	7	3.0
Lake Constance	476	101	7.7-8.5
Lake Müggelsee	7.3	4.9	~8

Složení planktonních společenstev

Podíl heterotrofní versus autotrofní biomasy (H/A)

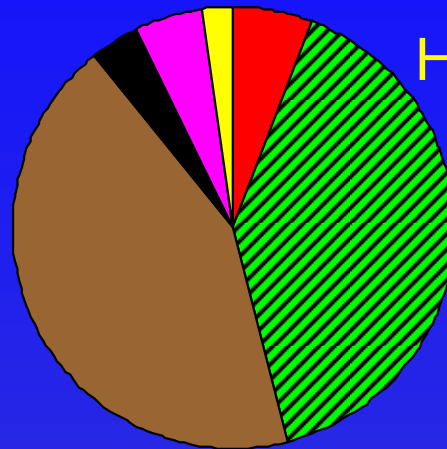
Jezero 111

H/A = 1.26

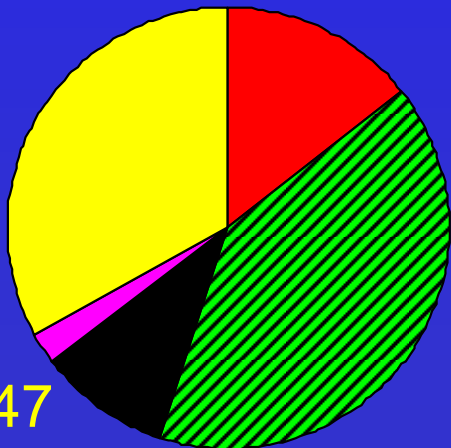
Jezero 117

H/A = 1.49

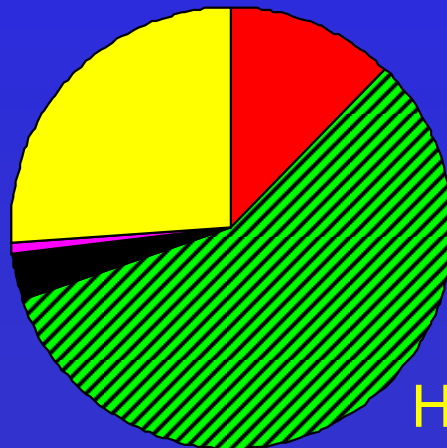
Jezero Constance

H/A = 1.47

Jezero Müggelsee

H/A = 0.75

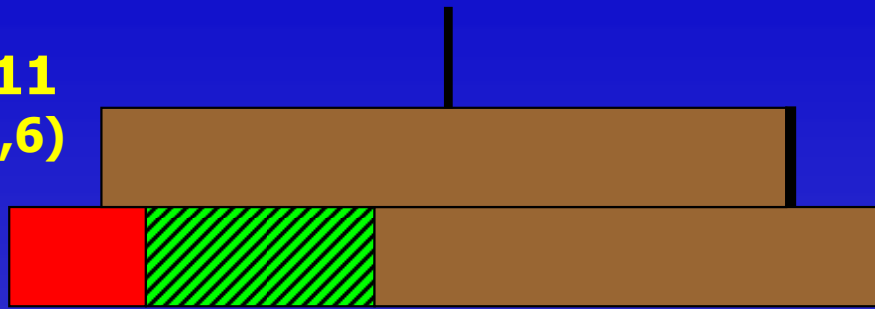

- Bacteria
- Phototrophs
- Heterotr. Mixotrophs
- Protozoa
- Rotifers
- Crustaceans

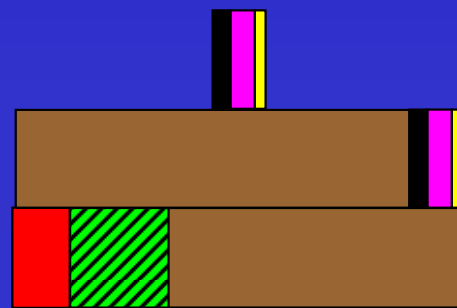
Trofická struktura („pyramida“ podílu biomass) a potravní řetězce

Lake 111
(pH = 2,6)

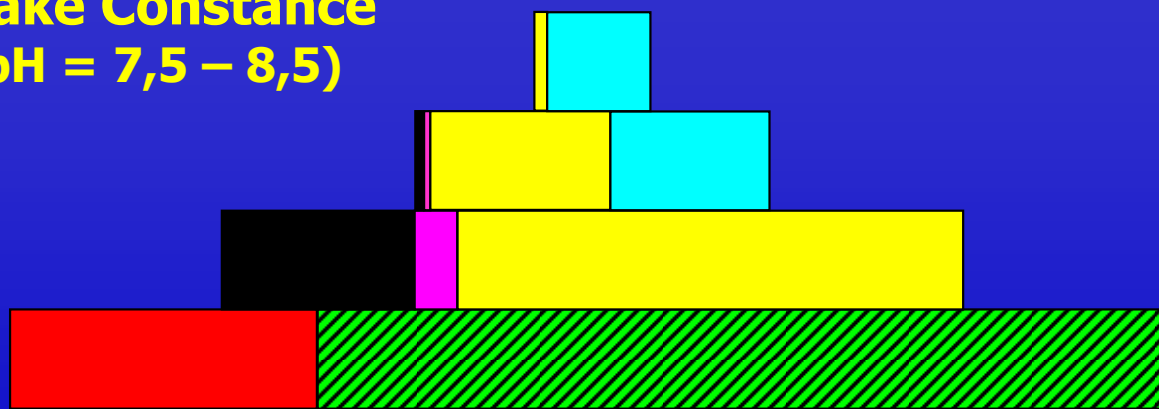
Protozoa
 Ochromonas
 Chlamydomonas.
 Bacteria

Lake 117
(pH = 3)

Crustaceans
 Rotifers
 Protozoa
 Ochromonas
 Chlamyd. & Gymnod.
 Bacteria

Lake Constance
(pH = 7,5 – 8,5)

Fish
 Crustaceans
 Rotifers
 Protozoa
 Phototrophs
 Bacteria

0 20 40 60 80 100 120 140 160 180
 $\mu\text{g C L}^{-1}$

Souhrn

Podobný podíl heterotrofní a autotrofní biomasy (H/A) v kyselých a pH-neutrálních jezerech o srovnatelné produktivitě

Trofická struktura kyselých jezer je většinou omezena pouze na dvě trofické úrovně v porovnání se čtyřmi úrovněmi typickými pro pH-neutrální jezera
(většinou schází zooplankton a vždy schází ryby)

Productivita kyselých jezer: 20-40 mg C m⁻³ d⁻¹. Srovnání: *Lake Stechlin (Německo) podobná produktivita, ale 4 úplné trofické úrovně (Casper 1985)*

Omezení délky potravního řetězce je dáno především nepřítomností účinných sekundárních konzumentů než produktivitou či velikostí systému

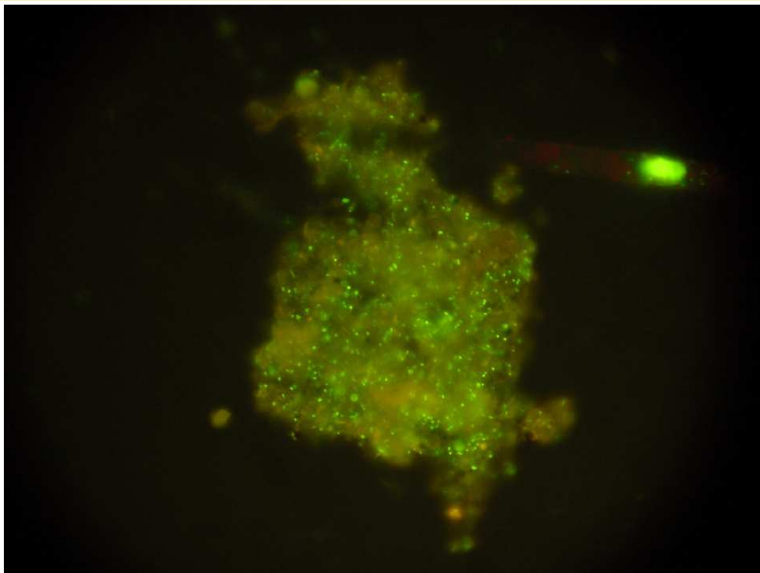
Nedostatek vyšších sekundárních konzumentů je dán extrémně nepříznivými podmínkami prostředí

**Vysoce turbidní, tropická a subtropická jezera
s velkým přísunem alochtonních organických
látek a suspendovaných částic z povodí**

**Specifická role suspendovaných částic – sorpce
rozpuštěných organických látek na povrch částic a
jejich kolonizace bakteriemi**

**Částice s navázanou organikou a přisedlými bakteriemi
jako dominantní zdroj organických látek pro
planktonní potravního řetězce**

Vysoce turbidní, tropická a subtropická jezera s velkým přísunem alochtonních organických látek a suspendovaných částic z povodí - specifická role těchto částic - sorpce org. látek

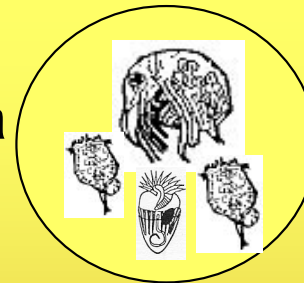

- nízká průhlednost vody

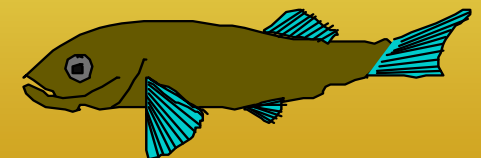
- malá primární produkce

Potrava

zooplanktonu ???

**PRODUKCE
RYB ??**

Jezero Chapala

- mělké jezero tektonického původu

Šířka / délka - 82 / 19 km
(plocha kolem 1000 km²)

Max. hloubka – 10,5 m

Prům. Hloubka – 4,5 m

Povodí – 52500 km²
(pro srovnání: ČR – 76000 km²)

Prům. tepl. vody – 21°C

- 81% povodí je zemědělsky využíváné, prům. srážky 900 mm za rok. Ohromný přísun nutrientů, alochtonních látek a částic jílovitého charakteru do jezera

Jezero Chapala

- během 15 let zmenšení
plochy o 18 %

Zvyšování odnosu org.
látek a půdních částic

Urychlení eutrofizace

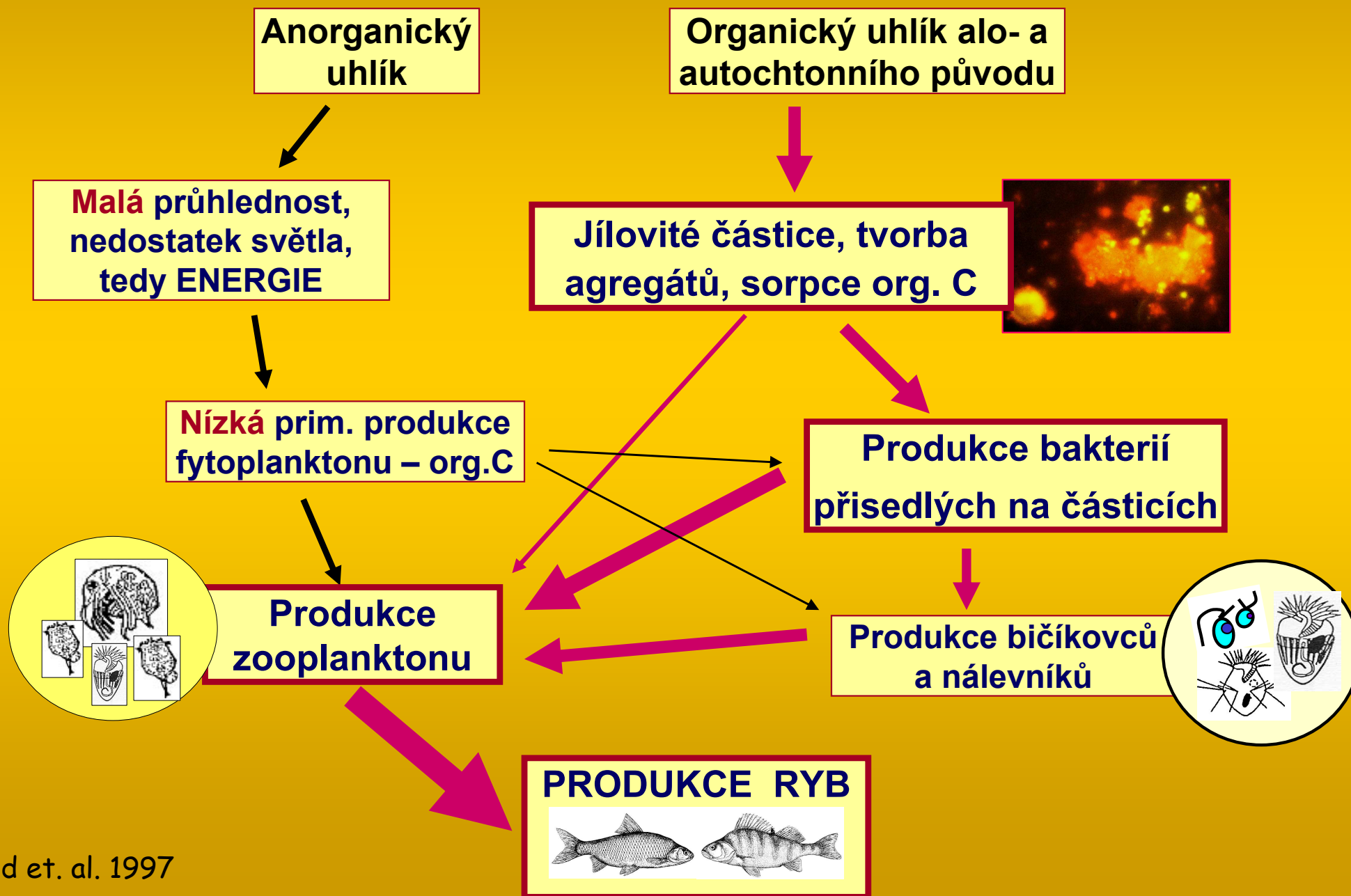
March 29, 2001

March 28, 1986

Tok organických látek v povodí a v planktonu jezera Chapala

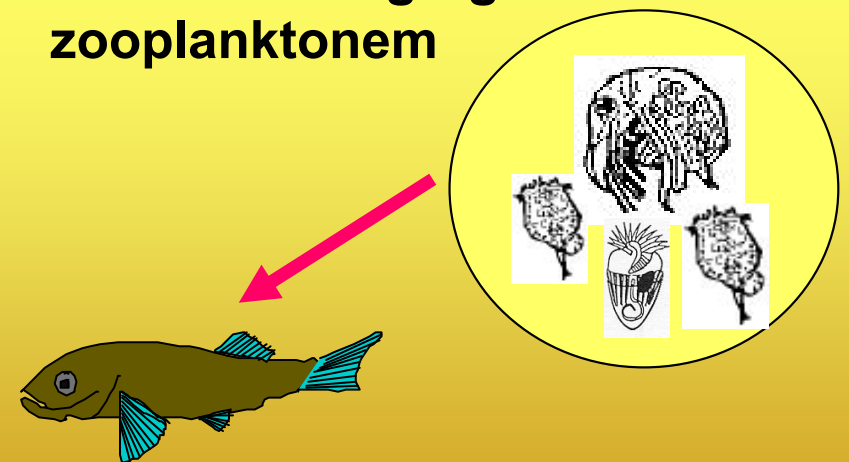
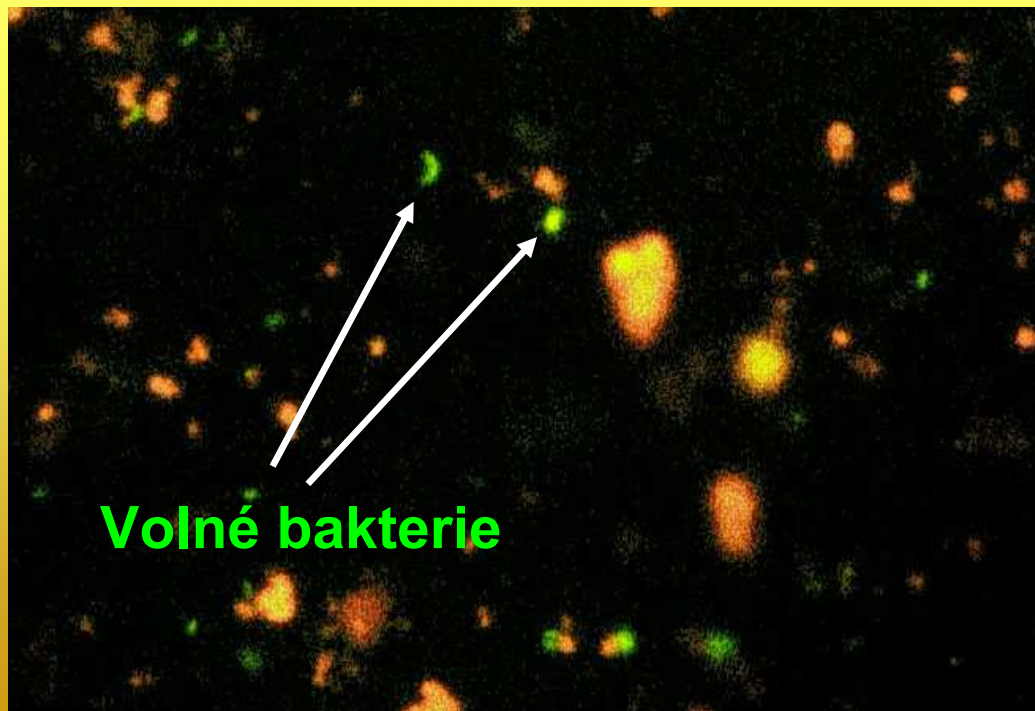
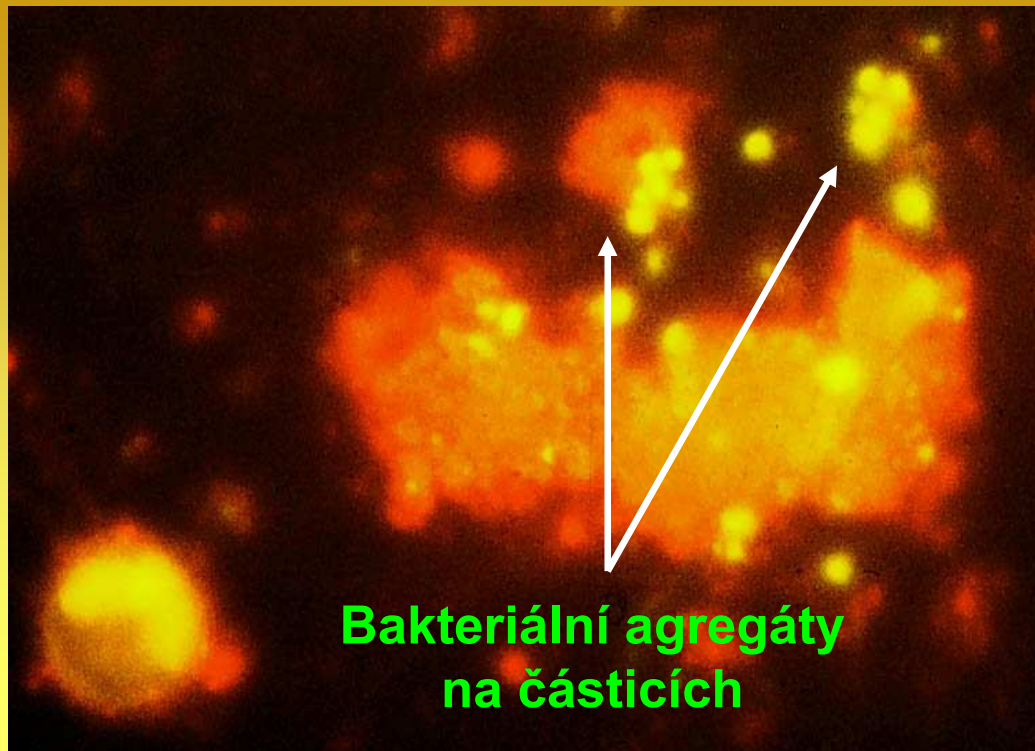
(Vysoká produkce ryb zcela neúměrná nízké primární produkci ???)

Jílové částice

- vazba rozpuštěných organických substrátů na povrch částic
- přisedání bakterií na povrch částic bohatých na org. látky
- tvorba vloček a agregátů bakterií bohatých na biomasu bakterií a organické látky
- odfiltrování agregátů bakterií zooplanktonem

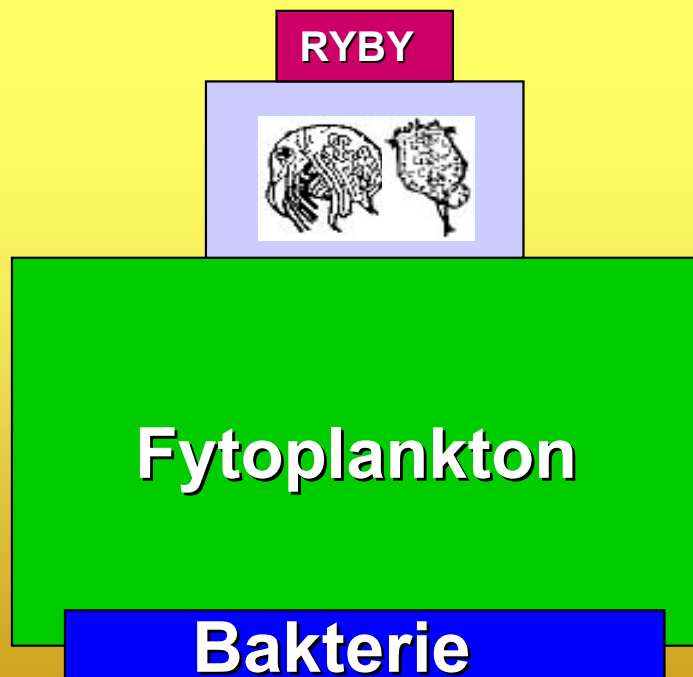

- Malá role primární produkce!

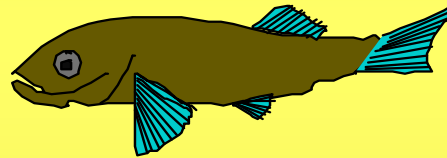

Vysoce turbidní, tropická a subtropická jezera s velkým
přísunem alochtonních organických látek a suspendovaných
částic z povodí - specifická role těchto částic - sorpce org. látek

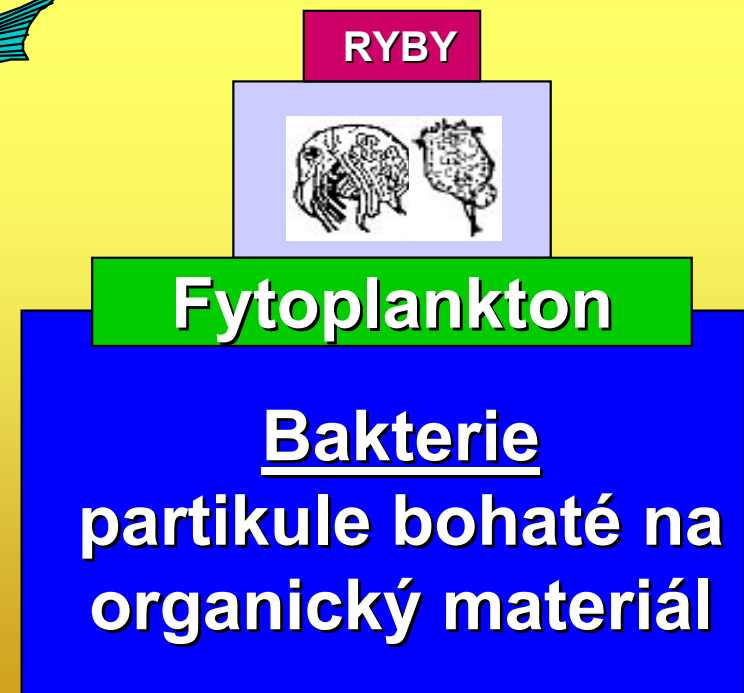
**Klasický potravní
řetězec**

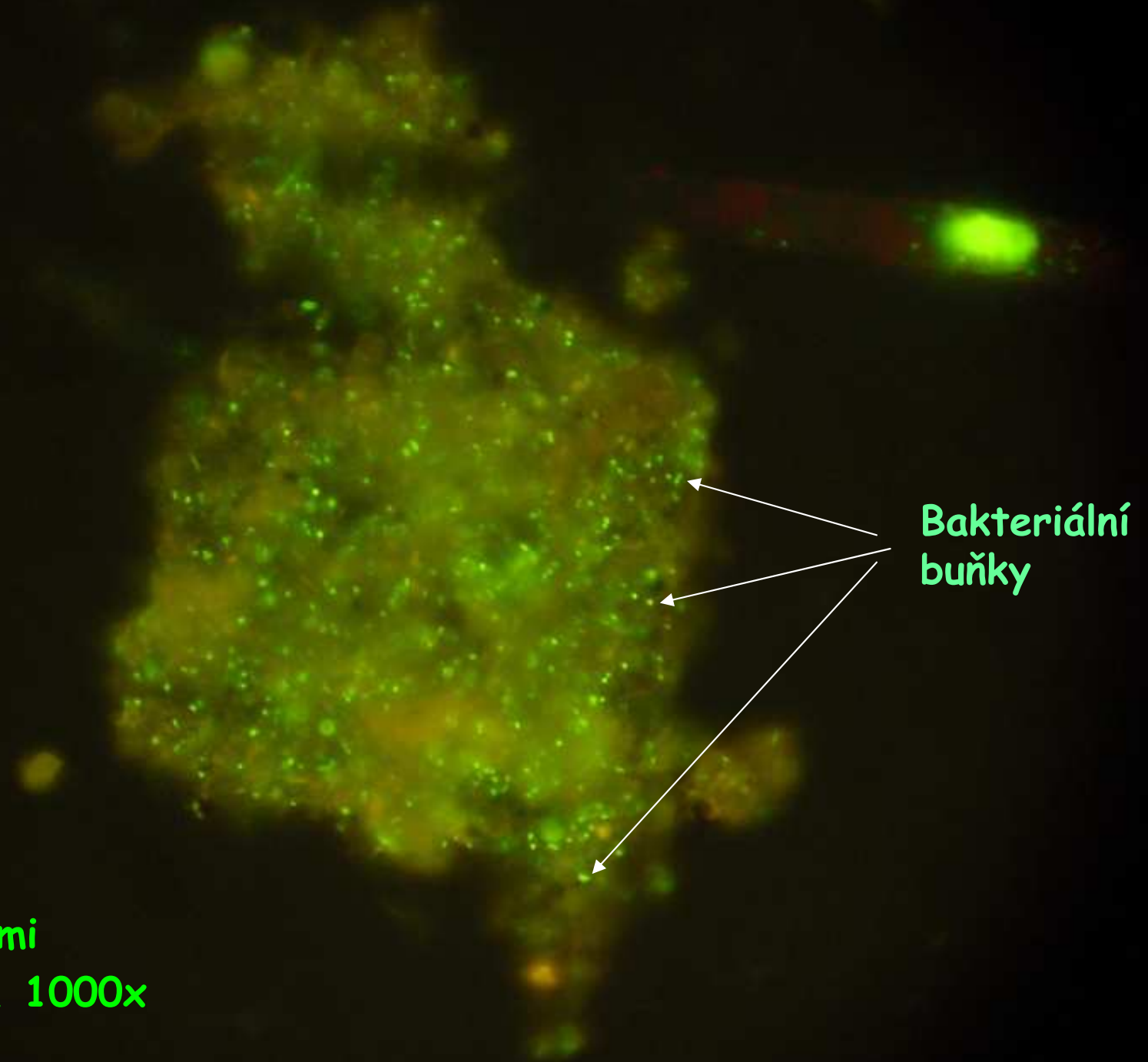
PRODUKCE
RYB ??

**Potravní řetězec - org.
agregáty s bakteriemi**

Vysoký obsah bakteriální biomasy a organických látek

Bakteriální
buňky

H.-P. Grossart

Agregat s bakteriemi

Sybr-Gold-barvení, 1000x